

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3335/2019. (XII. 6.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Balassagyarmati Törvényszék 1.Bv.484/2018/4. számú végzése és a Balassagyarmati Törvényszék 3.Beüf.495/2018/2. számú végzése alaptörvény-ellenes, ezért azokat megsemmisíti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Karsai Dániel András ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben az indítványozó 2018. április 12. napján a fogvatartás körülményei miatti panaszt nyújtott be a Balassagyarmati Fegyház és Börtön parancsnokához, aki határozatában azt megalapozottnak találta. Erre figyelemmel az indítványozó kártalanítás iránti kérelmet nyújtott be a Balassagyarmati Törvényszékhez a 2010. május 22. napjától 2018. április 12. terjedő fogvatartási időszak vonatkozásában. A törvényszék a Bv.282/2018/2. számú végzésében a kérelmet formai okból elutasította, mivel azt nem a külön jogszabályban, a kérelem benyújtására rendszeresített formanyomtatványon nyújtotta be. Az indítványozó fellebbezése folytán másodfokon eljáró Balassagyarmati Törvényszék 3.Beüf.332/2018/2. számú végzésével helybenhagyta az elsőfokú döntést.
- [3] Ezt követően az indítványozó kártalanítási kérelmét határidőben, ismételten beterjesztette, immár az előírt formanyomtatványon, kiegészítve a 2018. július 17. napjáig terjedő fogvatartási időszakra is. A Balassagyarmati Törvényszék 1.Bv.484/2018/4. számú végzésében a kérelmet – kizárólag a 2018. április 13. napja és a 2018. július 17. napja közötti időszak vonatkozásában – alaposnak találta és kártalanítást állapított meg, ugyanakkor a korábbi kérelemben szereplő és ebben az ügyben ismételten előterjesztett időszak tekintetében elutasította a kérelmet, figyelemmel arra, hogy a törvényszék a korábban ismertetett végzéseiben az adott időszakot „érdemi határozatával” már elbírálta. Az indítványozó fellebbezése folytán másodfokon eljáró Balassagyarmati Törvényszék a 3.Beüf.495/2018/2. számú végzésében helybenhagyta az elsőfokú végzést, megállapítva, hogy a korábbi döntés „ítélt dologgá” vált.
- [4] 2. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [5] Az indítványozó álláspontja szerint a bírósági végzések sértik az Alaptörvény III. cikk (1) bekezdésében foglalt kínzás, embertelen bánásmód tilalmát és a XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot.
- [6] Az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelme kapcsán – az alkotmánybírósági gyakorlatot is ismertetve – kifejtette, hogy a támadott bírósági döntések az említett alapjog egyik fontos részjogosítványát, nevezetesen a bírósághoz fordulás jogát sértik, hiszen nem engedték érvényesülni azt az Alaptörvényből fakadó követelményt, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben döntsön. Ugyanis az eljáró bíróságok a kifogásolt

döntéseikben anyagi jogerőt tulajdonítottak az ismertetett korábbi, elutasító döntésnek, annak ellenére, hogy az azt megelőző eljárásban a bíróságok érdemben nem vizsgálták az indítványozó kérelmét, éppen azért, mert formai hiányosságot állapítottak meg a kérelemmel kapcsolatban. Így tehát – szól az indítványozó érvelése – a kérelmét egyik eljárásban sem vizsgálták meg érdemben.

- [7] Az indítványozó szerint, mindez – tekintettel arra, hogy a bv. intézet megalapozottnak találta a nem megfelelő fogvatartási követelmények fennállását – egyúttal az embertelen bánásmód tilalmának a sérelmét is jelentette, hiszen a bíróságok téves döntései következtében kompenzálás nélkül maradt egy olyan fogvatartási időszak az indítványozó tekintetében, amellyel kapcsolatban megállapítható az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények fennállása.
- [8] Mindezekre figyelemmel az indítványozó kérte a Balassagyarmati Törvényszék 1.Bv.484/2018/4. számú végzése és a Balassagyarmati Törvényszék 3.Beüf.495/2018/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.

II.

- [9] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„III. cikk (1) Senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgaságban tartani. Tilos az emberkereskedelem.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

- [10] 2. A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bvtv.) ügyben érintett rendelkezései:

„10/A. § (1) Kártalanítás jár az elítéltnak vagy az egyéb jogcímen fogvatartottnak a fogvatartása során a jogszabályban előírt életér biztosításának hiánya és az ehhez esetlegesen kapcsolódó más, a kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmába ütköző elhelyezési körülmény, különösen az illemhely elkülönítésének a hiánya, a nem megfelelő szellőztetés, világítás, fűtés vagy rovarirtás (a továbbiakban együtt: alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények) által előidézett sérelem miatt. A kártalanítás minden egyes, az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények között eltöltött nap után jár. A kártalanítás megfizetésére az állam köteles.

[...]

(5) A kártalanítás iránti igény benyújtására az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott és védője, illetve ha az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott szabadult, jogi képviselője is jogosult. A kártalanítás iránti igényt írásban, a külön jogszabályban a kérelem benyújtására rendszeresített nyomtatványon, a fogvatartás helye szerinti bv. intézetnél, ha pedig az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott már szabadult, annál a bv. intézetnél kell benyújtani, ahonnan a szabadítás történt. A kérelemben nyilatkozni kell arról, hogy az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott javára az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) kártérítésre kötelezte-e az államot, illetve a polgári bíróság ítélte-e meg kártérítést vagy sérelemdíjat, és ha igen, melyik bíróság, milyen ügyszámon.”

„50. § (1) A büntetés-végrehajtási bíró

a) egyesbíróként jár el,

[...]

f) az e fejezetben szabályozott eljárása során az ügy érdemében - ide nem értve a bírósági felülvizsgálati eljárást - ügydöntő végzést hoz, amely ellen

fa) – e törvény eltérő rendelkezése hiányában – fellebbezésnek van helye,

fb) felülvizsgálatnak nincs helye”

„70/A. § (1) A büntetés-végrehajtási bíró az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekből eredő sérelmek miatt az elítélt kártalanításáról az elítélt vagy a védő kérelmére dönt. A büntetés-végrehajtási bíró iratok alapján is meghozhatja a döntést, továbbá az ügyészség véleményének beszerzését mellőzheti.

(2) A kérelmet a bv. intézet a véleményével tizenöt, ha a kérelem több bv. intézetet érint, harminc napon belül továbbítja a büntetés-végrehajtási bíróhoz, azzal, hogy ha az elítélt az alapvető jogot sértő elhelyezési körülmény miatt panaszt nyújtott be, a vélemény felterjesztésére csak a panasz elbírálását követően – ideértve az átszállításról szóló határozattal szembeni bírósági felülvizsgálati kérelmet is – kerülhet sor. A véleményhez csatolni kell a fogvatartotti nyilvántartásnak az elítélt által kifogásolt időszak elhelyezési körülményeire vonatkozó adatait tartalmazó kivonatát.

(3) A büntetés-végrehajtási bíró hivatalból vizsgálja, hogy az elítélt javára az alapvető jogot sértő elhelyezési körülmények miatt az EJB az államot kártérítésre kötelezte-e, illetve a polgári bíróság ítélte-e meg kártérítést vagy sérelemdíjat, és ha igen, a büntetés-végrehajtási bíró a döntés előtt beszerzi a vonatkozó határozatokat.

(4) A büntetés-végrehajtási bíró az elhelyezési körülményeket összességükben értékeli, és az okozott sérelem mértékének megfelelően határozza meg a kártalanítás napi tételének az összegét, majd ezt követően állapítja meg a kártalanítás összegét a kártalanítás napi tételének és az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények között fogvatartásban töltött időnek a szorzataként.

(5) A büntetés-végrehajtási bíró a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül az iratok alapján elutasítja, ha

a) a kérelem elkésett,

b) a kérelem nem az arra jogosulttól származik,

c) az elítélt a 144/B. §-ban meghatározott panaszt nem terjesztette elő vagy

d) a kérelemben megjelölt időszakra vonatkozóan az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt az EJB az államot kártérítésre kötelezte, vagy a polgári bíróság kártérítést vagy sérelemdíjat ítélte meg.”

III.

- [11] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie.
- [12] 1.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszát határidőn belül terjesztette elő.
- [13] Az alkotmányjogi panasz a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésében előírt feltételeinek az alábbiak szerint felel meg. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozók jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmének lényegét, az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit és megfelelő indokolást is tartalmaz. Ezenkívül megjelöli a sérelmezett bírói döntéseket és kifejezetten kéri azok megsemmisítését.
- [14] 1.2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a továbbiakban azt vizsgálta meg, hogy az Abtv. 27. §-ában, valamint az Abtv. 29–31. §-aiban foglalt tartalmi feltételeket az alkotmányjogi panasz kimeríti-e.
- [15] Az egyedi ügyben való érintettség megállapítható, mivel az indítványozó a panasszal támadott ügyben – elítélteként – kártalanítás megállapítása iránti kérelme alapján indult eljárásban vett részt. Megállapítható továbbá, hogy az indítványozónak a támadott határozatokkal szemben további jogorvoslati lehetősége nem állt fenn.
- [16] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság további tartalmi feltételeként nevesíti, hogy a panasznak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést kell tartalmaznia.
- [17] Az Alkotmánybíróság e körben megállapította, hogy az alkotmányjogi panaszban az ítélt dolog eljárt bíróságok általi értelmezésével összefüggésben állított alapjogi sérelem a bírói döntést érdemben befolyásolhatta, ami felveti a bírói döntés alaptörvény-ellenességének kételyét.
- [18] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság a panaszt – az Ügyrend 31. § (6) bekezdését alkalmazva, külön befogadási eljárás mellőzésével – érdemben bírálta el.

IV.

- [19] Az indítvány megalapozott.
- [20] 1. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott bírósági végzések azért sértik az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részjogosítványát, a bírósághoz fordulás jogát, mert az eljáró bíróságok tévesen „ítélt dolognak” tekintették azokat a korábbi bírósági végzéseket, amelyek kizárólag formai okból utasították el az indítványozó kérelmét. Ennek következtében az indítványozó kérelmének érdemben egyáltalán nem bírálták el a bíróságok, annak ellenére sem, hogy az új, határidőben benyújtott kérelme már minden formai követelményt teljesített, valamint a bv. intézet parancsnoka által hozott – az indítványozó előzetes panaszát elbíráló – határozatban megalapozottnak találta az elhelyezési körülmények alapjogsértő jellegét állító kifogásokat.
- [21] 2. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alábbiak szerint felvázolja a bírósághoz fordulás jogának és a *res iudicata* elvének az alkotmányos összefüggéseit.
- [22] 2.1. Az Alkotmánybíróság értelmezésében a tisztességes bírósági eljáráshoz fűződő jog körébe tartozik a hatékony bírói jogvédelem követelménye, amely szerint a jogi szabályozással szemben alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben dönthessen {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]; 36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [69]; 3384/2018. (XII. 14.) AB határozat, Indokolás [35]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a bírósághoz fordulás joga tartalmi követelményt foglal magában abban az értelemben, hogy a hatékony bírói jogvédelem lehetőségét kívánja biztosítani. Önmagában a bírói út igénybevételének formális biztosítása nem elegendő az alapjog érvényesüléséhez. Az alkotmányos szabályban előírt garanciák ugyanis éppen azt a célt szolgálják, hogy azok megtartásával a bíróság a véglegesség igényével hozhasson érdemi döntést {8/2015. (IV. 17.) AB határozat, Indokolás [65]}. A tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerét kielégítő hatékony bírói jogvédelem érvényesülése konkrét esetben az irányadó eljárási szabályok függvényében ítélt meg {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]; 8/2011. (II. 18.) AB határozat, ABH 2011, 49, 80–81.; 3384/2018. (XII. 14.) AB határozat, Indokolás [63]}.
- [23] 2.2. Az Alkotmánybíróság a törvényes vád hiánya miatt megszüntetett büntetőeljárásban az ismételt vádemelés lehetőségének alkotmányosságát megállapító döntésében a következők szerint foglalta össze a *res iudicata* elvének lényeges vonásait. Az „ítélt dolog” és a *ne bis in idem* elvek összekapcsolása egy relatív eljárási akadályt fogalmaz meg a már elbírált, büntetendő cselekmények tekintetében. „Az alkotmányos szabály egyfelől alapjogi rendelkezés az állami büntetőhatalom visszaélésszerű gyakorlásával szemben, másfelől pedig a jogbiztonság érvényesülésének érdekében működő szabály, hiszen garantálja az érdemi bírósági döntések végleges jellegét.” {33/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [19]} Az „ítélt dolog” utóbb említett garanciája általános érvényű, így tehát nem kizárólag a büntetőeljárás során bír jelentőséggel, hanem minden eljárási törvény a *res iudicata* elvén keresztül biztosítja a jogerő tiszteletében megnyilvánuló jogbiztonság érvényesülését.
- [24] 2.3. A fentiekben kifejtettekből következik, hogy az „ítélt dolog” mint eljárási akadály alkotmányos érvényesülésének alapvető feltétele, hogy az adott döntés érdemi vizsgálat eredményeként szülessen meg, ugyanis a perbe vitt jogok érdemi elbírálását tartalmazó döntés igényt tarthat arra, hogy jogrendszerben véglegesnek ismerjék el.
- [25] Míg tehát az érdemi döntés véglegességének az igénye a jogbiztonság alkotmányos elvét szolgálja, addig az ilyen jellemzővel nem rendelkező döntések *res iudicata*-ban megnyilvánuló eljárási akadályként való – téves – értékelése éppen az Alaptörvény érvényesülése ellen hat, hiszen a bírósághoz fordulás jogát akadályozza.
- [26] 3. A *res iudicata* elvének és a bírósághoz fordulás jogának az Alaptörvénnyel összhangban történő értelmezésekor nagy jelentősége van az „érdemi határozat” mikénti értelmezésének is. Mindez nem függetleníthető az adott jogág specialitásaitól sem, ezért az Alkotmánybíróság vizsgálata során röviden áttekintette az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt igénybe vehető kártalanítás szabályozásának jelen ügy szempontjából lényeges rendelkezéseit.

- [27] 3.1. A jogintézményt a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról szóló 2016. évi CX. törvény (a továbbiakban: Módtv.) teremtette meg a Bvtv. szabályainak kiegészítésével. A jogalkotó célja a kártalanítás lehetőségének megteremtésével az volt, hogy „az EJEB elvárásainak megfelelő hatékony hazai jogorvoslat keretében, hazai fórum előtt legyenek orvosolhatók a zsúfolt körülmények közötti fogvatartás miatti jogséremlmek” (lásd: a Módtv. javaslat 22. §-ához írt részletes indokolás).
- [28] A rendelkezések 2017. január 1. napjától léptek hatályba, ezt követően lehet tehát kártalanítási igényt előterjeszteni. A szabályozás legfontosabb rendelkezései értelmében a kártalanítás minden egyes, az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények között eltöltött nap után jár, annak összege legalább ezerkettőszáz forint, de legfeljebb ezerhatszáz forint [Bvtv. 10/A. § (1) és (3) bekezdés].
- [29] A kártalanítás iránti igény attól a naptól számított hat hónapon belül érvényesíthető, amelyen az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények megszűntek, a határidő elmulasztása jogvesztő.
- [30] A kártalanítás iránti igényt írásban, a külön jogszabályban a kérelem benyújtására rendszeresített nyomtatványon, a fogvatartás helye szerinti bv. intézetnél, ha pedig az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott már szabadult, annál a bv. intézetnél kell benyújtani, ahonnan a szabadítás történt. A kérelemben nyilatkozni kell arról, hogy az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott javára az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) kártérítésre kötelezte-e az államot, illetve a polgári bíróság ítélte-e meg kártérítést vagy sérelemdíjat, és ha igen, melyik bíróság, milyen ügyszámon [Bvtv. 10/A. § (5) bekezdés].
- [31] A kártalanítás iránti igény benyújtásának feltétele az is, hogy az elítélt vagy – bizonyos kivételekkel – az egyéb jogcímen fogvatartott az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt a Bvtv. 144/B. §-ában meghatározott – egyébként szintén a Módtv. által beiktatott – panaszt előterjessze a végrehajtásért felelős szerv vezetőjéhez [Bvtv. 10/A. § (6) bekezdés].
- [32] A kérelemről a büntetés-végrehajtási bíró dönt, amelyet a bv. intézet a véleményével együtt továbbít a büntetés-végrehajtási bírónak, azzal, hogy ha az elítélt az alapvető jogot sértő elhelyezési körülmény miatt panaszt nyújtott be, a vélemény felterjesztésére csak a panasz elbírálását követően kerülhet sor. A véleményhez csatolni kell a fogvatartotti nyilvántartásnak az elítélt által kifogásolt időszak elhelyezési körülményeire vonatkozó adatait tartalmazó kivonatát. A büntetés-végrehajtási bíró az elhelyezési körülményeket összességükben értékeli, és az okozott sérelem mértékének megfelelően határozza meg a kártalanítás napi tételének az összegét, majd ezt követően állapítja meg a kártalanítás összegét a kártalanítás napi tételének és az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények között fogvatartásban töltött időnek a szorzataként [Bvtv. 70/A. § (1), (2) és (4) bekezdés].
- [33] 3.2. A Bvtv. a büntetés-végrehajtási bíró eljárásának általános szabályai között rögzíti, hogy a büntetés-végrehajtási ügy érdemében ügydöntő végzéssel kell határozni, de nem határozza meg azt, hogy mit tekint érdemi, ügydöntő határozatnak [Bvtv. 50. § (1) bekezdés, *f*) pont]. Az általános szabályok egyéb rendelkezései alapján megállapítható, hogy a bírósági felülvizsgálati eljárás során hozott határozat, az előterjesztés vagy kérelem visszavonása okán történő eljárást megszüntető döntés, illetve a korábbi határozatot hatályon kívül helyező döntés, valamint az eljárást felfüggesztő döntés nem tekinthető érdemi határozatnak [Bvtv. 50. § (1) bekezdés, *g*–*i*) pont].
- [34] A kártalanítási eljárás ismertetett, speciális szabályai alapján – a Bvtv. kifejezett rendelkezései alapján – érdemi vizsgálat nélkül utasítja el a kérelmet a büntetés-végrehajtási bíró, ha a kérelem elkésett, vagy azt nem az arra jogosult terjesztette elő, illetve nem terjesztett elő előzetesen panaszt, végül, ha a kérelmezett időszakra vonatkozóan már részesült kártérítésben, illetve sérelemdíjban [Bvtv. 70/A. § (5) bekezdés].
- [35] 3.3. Az alapügyben eljáró bíróságok azért utasították el az indítványozó ismételt kérelmét, mert anyagi jogerő hatást tulajdonítottak annak a korábbi büntetés-végrehajtási bírói döntésnek, amely azért utasította el az indítványozó eredetileg benyújtott kérelmét, mert azt nem az arra előírt formanyomtatványon nyújtotta be.
- [36] Az Alaptörvény 28. cikkében foglalt, a bíróságokat terhelő értelmezési kötelezettségből következik, hogy büntetés-végrehajtási ügyben eljáró bíróságnak, amikor arról kell döntenie, hogy az előtte folyamatban lévő ügyben fennáll-e a *res iudicata* – mint eljárási akadály – a Bvtv. rendelkezéseit az Alaptörvénnyel – így annak XXVIII. cikkének (1) bekezdésével is – összhangban kell értelmeznie. Az Alkotmánybíróság emlékeztet állandó gyakorlatára, amely szerint a bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi

panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló olyan jogintézmény {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]}, amelynek elbírálása során az Alkotmánybíróság feladata, hogy az Alaptörvényben elismert alapjogoknak ténylegesen érvényt szerezzen. Ebből következően az Alkotmánybíróság feladatához tartozik annak megválaszolása is, hogy egy adott jogszabály mely jogalkalmazói értelmezése találkozik az Alaptörvényben elismert jogokban rejlő egyes követelményekkel. Az Alkotmánybíróság a konkrét büntetőbírói döntés és a döntést támadó alkotmányjogi panaszban előadott kifogások értékelése során figyelembe veszi az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontjában biztosított vizsgálati jogkörének határait is {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [51]}. Ennek értelmében az Alkotmánybíróság mindaddig tartózkodik attól, hogy törvényértelmezési és szakjogi kérdésekben állást foglaljon {7/2013. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [33], [38]}, amíg a jogalkalmazói jogértelmezés közvetlenül nem befolyásolja valamely alapjog gyakorolhatóságát és tényleges érvényesülését {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [51]; megerősítve: 3208/2014. (VII. 21.) AB végzés, Indokolás [16]}.

- [37] Az Alkotmánybíróság – áttekintve a Bvtv. kártalanítási eljárásra vonatkozó rendelkezéseit – megállapítja, hogy e speciális büntetés-végrehajtási eljárásban az a döntés minősül érdemi döntésnek, amelyik kimeríti a kérelmet, tehát a fogvatartás körülményeit megvizsgálva, értékelve rendelkezik arról, hogy fennáll-e a kártalanítás jogalapja (alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények fennállásának a feltétele), illetve igenlő válasz esetén az összecszerúségről is rendelkezik. Ezzel összhangban a Bvtv. ismertetett – érdemi vizsgálat nélküli elutasítást lehetővé tevő – rendelkezései alapján rögzíthető, hogy a felsorolt esetekben a büntetés-végrehajtási bíró a kérelmet nem meríti ki, annak érdemi vizsgálatába nem bocsátkozik, mert olyan feltétel meglétének a fennállását állapítja meg, ami akadályát képezi az érdemi vizsgálatnak és döntésnek. Kétségtelen, hogy a Bvtv. 70/A. § (5) bekezdése nem sorolja fel a nem érdemi döntések között azt az esetet, amikor a büntetés-végrehajtási bíró azért utasítja el a kérelmet, mert nem az előírt formátumban nyújtották be, de ez önmagában nem jelenti azt, hogy az ilyen tartalmú döntés érdemi, *res iudicata* tulajdonsággal rendelkező döntésnek minősülne, hiszen ebben az esetben is arról van szó, hogy egy formai feltétel fennállásának a hiányában a büntetés-végrehajtási bíró nem bocsátkozik a kérelem érdemi vizsgálatába.
- [38] Az Alkotmánybíróság megállapította tehát, hogy az eljáró bíróságok az Alaptörvény 28. cikkében foglalt értelmezési kötelezettségüket elmulasztva minősítették „ítélt dolognak” az indítványozó korábbi kérelmét formális okból elutasító büntetés-végrehajtási bírói döntéseket.
- [39] 3.4. Az Alkotmánybíróság ezt követően azt is megvizsgálta, hogy a formális feltételek meglétének hiányában történő elutasító döntés értelmezhető-e *res iudicata*-tól eltérő, más olyan eljárási akadályként, amelyhez – az Alaptörvénnyel összhangban – a véglegesség igénye társulhat. Ugyanis a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog indítványozó által állított sérelme nem önmagában abban nyilvánul meg, hogy az eljáró bíróságok Alaptörvénybe ütköző módon tekintették „ítélt dolognak” a korábbi döntést, hanem a kifogásolt döntéseknek az a hatása bír relevanciával, hogy szükségtelenül akadályozták meg azt, hogy a kérelem érdemi elbírálásába bocsátkozhassanak a döntésre jogosult bíróságok.
- [40] Az Alkotmánybíróság e körben megállapította, hogy a Bvtv. a kérelem benyújtása feltételeinek elmulasztását kizárólag a határidő tekintetében szankcionálja jogvesztéssel. Amennyiben más, egyébként pótolható feltétel hiánya állapítható meg, – a Bvtv. kifejezett tiltó rendelkezése hiányában – nem zárható ki, hogy a jogvesztő határidőn belül az elítélt ismételt kérelmet adjon be. Amellett, hogy a Bvtv. ismertetett rendelkezései sem tiltják ezt, ez az értelmezés van összhangban a hatékony bírói jogvédelem alkotmányos követelményrendszerével is.
- [41] 4. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Balassagyarmati Törvényszék 1.Bv.484/2018/4. számú és a Balassagyarmati Törvényszék 3.Beüf.495/2018/4. számú, az alkotmányjogi panaszban megsemmisíteni kért végzésekben az eljáró bíróságok az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét eredményező jogértelmezést fejtettek ki, ezért az említett végzéseket megsemmisítette.
- [42] Az Alkotmánybíróság döntése folytán a megsemmisített végzésekben érdemben el nem bírált kérelmet Bvtv. alapján hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnak érdemben kell elbírálnia.

[43] Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság az ügyben az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét megállapította – állandó gyakorlatának megfelelően – a támadott bírói döntések alkotmányosságát az Alaptörvény további, sérülni vélt rendelkezéseivel összefüggésben nem vizsgálta.

Budapest, 2019. november 19.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pókol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/126/2019.

